

Datum
2019-12-10
Vår referens
Linda Tuominen
Utvecklingssekreterare
linda.tuominen@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen STK-2018-852

Sammanfattning

Stadskontoret har gjort en översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. Inför utskick av remiss till tolv av stadens nämnder har kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare svarat på en enkät med frågor om medborgardialog och de tre verktygen. Stadens nämndsekreterare har fått beskriva hur de praktiskt hanterar inkomna förslag samt vilka för- och nackdelar de ser.

Remissfrågorna till nämnderna handlar om hur nämnderna anser att Malmöborna ska inkomma med sina förslag till Malmö stad framöver, hur inhämtandet av Malmöbornas åsikter ska ske framöver samt hur kommunikationen mellan Malmö stad och Malmöborna ska bli mer ändamålsenlig. Ett urval av Malmöbor har haft möjlighet att inkomma med synpunkter kring samma frågeställningar via deltagande i workshop eller genom att svara på en digital enkät. Sammantaget visar översynen några områden som särskilt bör beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Det handlar om behovet av ett eller två verktyg för inlämning av förslag och idéer, tillgänglighet och kommunikation, central hantering av inkomna förslag, gemensamma principer då förslag och idéer berör flera nämnder samt en utveckling av den praktiska hanteringen av Malmöpanelen.

Mot bakgrund av detta föreslås att verktyget medborgarförslag med tillhörande principer avskaffas senast 28 februari 2020 samt att ytterligare ett antal åtgärder genomförs för att underlätta och förbättra medborgardialogen.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 7 oktober 2019 återremitterades ärendet till stadskontoret för att bereda ärendet i samband med ärende *Uppdrag budget 2018 - Ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar* (STK-2018-90). Slutrapporten har kompletterats med två förtydliganden varav en ny rubrik med nämndssekreterarnas synpunkter och ett avsnitt om bakgrunden till gränsen 100 röster i förhållande till Malmöinitiativet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige godkänner Slutrapport – Översyn medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen och lägger den till handlingarna.
2. Kommunfullmäktige avskaffar verktyget medborgarförslag med tillhörande principer senast 28 februari 2020.

3. Kommunfullmäktige antar förslagen i ”Slutrapport – Översyn medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen” och ger kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra dem i enlighet med rapportens innehåll.

Kommunstyrelsen förslås för egen del besluta

1. Kommunstyrelsen ger stadskontoret i uppdrag att inkomma med en årlig rapportering av förslag och idéer via *Malmöinitiativet*, resultat från *Malmöpanelen* med starkt fokus på att synliggöra det som engagerar Malmöborna, utvecklingsarbetet i det föreslagna förvaltningsöverskridande nätverket för utveckling av stadens medborgardialog samt en sammanfattande diskussion med eventuella förslag på fortsatt utveckling.

Beslutsunderlag

- Sammanställning enkätsvar KF
- Tjänsteskrivelse KSAU 191216 Återremiss - Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen
- Slutrapport - Översyn medborgarförslag Malmöinitiativet och Malmöpanelen version 191125
- Sammanställning av svar från nämndssekreterare

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-04-01

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-09-30

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-10-07

Kommunstyrelsen 2019-10-09

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-12-16

Kommunstyrelsen 2020-01-15

Kommunfullmäktige 2020-02-06

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Fritidsnämnden

Funktionsstödsnämnden

Förskolenämnden

Grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden

Kulturnämnden

Miljönämnden

Servicenämnden

Stadsbyggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Ärendet

Bakgrund

I enlighet med ett utredningsdirektiv beslutat av kommunstyrelsen 20 juni 2018 har stadskontoret gjort en översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. Utredningen är genomförd i två steg där den första delen framställdes i rapporten *Översyn av*

medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. Den andra delen består av denna slutrapport med förslag på utveckling av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen. Slutrapporten kompletterar föregående rapport med remissinstansernas yttrande och ett urval Malmöbornas synpunkter samt några exempel på hur arbetet med medborgardialog sker i andra storstäder.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 9 oktober 2019 återremitterades ärendet till stadskontoret för att bereda ärendet i samband med ärende *Uppdrag budget 2018 - Ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar* (STK-2018-90), enligt beslut i kommunstyrelsen § 240.

Slutrapporten har kompletterats med två förtydliganden varav en ny rubrik med nämndssekreterarnas synpunkter och ett avsnitt om bakgrunden till gränsen 100 röster i förhållande till Malmöinitiativet under rubriken stadskontorets bedömning. Nya texter i slutrapporten är gulmarkerade.

Nämndernas remissvar

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 1 april 2019 att skicka rapporten *Översyn av medborgarförslag, Malmöinitiativet och Malmöpanelen* på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden, fritidsnämnden, funktionsstödsnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, kulturnämnden, miljönämnden, servicenämnden, stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden för att få svar på frågorna:

- A) Hur ska förslag till Malmö stad ske framöver? Vilka strukturella förändringar behöver ske? Vad behöver göras för att möjligheterna ska bli likvärdiga?
- B) Hur ska inhämtandet av Malmöbornas åsikter ske framöver? Vilka kommunikativa och strukturella förändringar behöver ske?
- C) Vilka förändringar behöver ske för att kommunikationen mellan Malmö stad och Malmöborna ska bli ändamålsenlig?

Slutsatser

En klar majoritet av remissinstanserna uttrycker att de saknar konkreta förslag att ta ställning till men har ändå redogjort för sina synpunkter kring de tre frågeställningarna. Ur svaren relaterat till verktygen för medborgardialog går det att urskilja ett antal tematiska områden under vilka det finns delar som behöver förändras för att bli mer ändamålsenliga:

Medborgarförslag och Malmöinitiativet

- hanteringen av medborgarförslag i relation till medborgarförslag i kommunallagens mening
- två verktyg som fyller likvärdig funktion
- antalet röster, åldersgräns, medborgarskap, tillgänglighet etc.
- praktisk hantering (likvärdighet, interna rutiner, en väg in, gallring, samordning, kontakt med förslagsställaren, svar från centralt håll)
- former för inlämning av förslag
- kontakt med förtroendevalda (samordning, verktyg för utskick, kompetenshöjande

insatser)

Malmöpanelen

- syfte med samt användning av resultat
- frågornas karaktär och formulering av dem
- återkoppling till paneldeltagare och förtroendevalda
- former för inhämtande av Malmöbornas synpunkter
- urval, påfyllnad och byte av paneldeltagare
- kontakt med förtroendevalda (samordning, verktyg för utskick, kompetenshöjande insatser)

Utöver ovanstående har remissinstanserna även inkommit med synpunkter relaterat till tillgänglighet och kommunikation. Även där går det att urskilja några olika tematiska områden under vilka det finns delar som behöver utvecklas.

Information

- säkerställa information om de olika påverkansmöjligheter och kanaler för medborgarinflytande som finns
- tydlighet i process från idé till beslut (text och bild)

Kontaktuppgifter och ansvarsområden bör finnas

- lättillgängligt på www.malmo.se
- på olika språk
- på lätt svenska
- i en modern digital miljö

Blanketter och verktyg som önskas är

- en mall för medborgarförslag
- länkar mellan malmo.se och sociala medier
- att Kontaktcenter används för ”direkt hjälp” till de som inte befinner sig på nätet
- att ”Fråga Malmö stad” – vanligt förekommande frågor till förtroendevalda publiceras på malmo.se¹

Malmöbornas synpunkter

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade den 1 april 2019 att bereda ett urval av Malmöbor möjligheten att inkomma med synpunkter kring frågeställningarna ovan. Detta har skett via workshops och en digital enkät.

Till workshopptillfällena anmälde sig sammanlagt 17 personer varav 3 slutligen deltog. Den övergripande frågan var *Hur kan ditt engagemang, dina goda idéer och konkreta förslag på bästa sätt nå stadens politiker?* Under workshoppen lyftes både utmaningar och styrkor men på grund av det låga deltagarantalet går det inte att dra några generella slutsatser av det som framkommit stämmer väl överens med de synpunkter som samlats in via frågeformuläret som presenteras nedan.

¹ En sammanfattning av respektive nämnds yttrande finns i slutrapporten. Yttrandena i sin helhet finns som bilagor till ärendet.

Våren 2019 togs ett kort frågeformulär fram med fem frågor och två bakgrundsfrågor med syfte att nå personer som inte ville eller hade möjlighet att delta vid något av workshoptillfällena. Totalt sett har 309 personer svarat på frågeformuläret varav 173 kvinnor och 136 män. Respondenterna kan delas in i två kategorier med sammanlagt 223 svar i kategorin 19-64 år och 86 svar i kategorin 65+.

Under sommaren 2019 har feriearbetande ungdomar inom ramen för *Ung i sommar* intervjuat 2 500 Malmöbor. I samband med intervjuerna har ovan nämnda frågeställningar också ställts. Det framgår inte hur många av de intervjuade som också svarat på frågeställningarna men synpunkterna återges i sin helhet i slutrapporten.

Slutsatser

På de två första frågorna har samtliga 309 personer svarat. Av de 309 respondenterna ville störst andel respondenter skicka ett mejl till politikerna om de fick en idé som kan förbättra Malmö. Likaså skulle den största andelen respondenter gå in på www.malmo.se och leta fram kontaktuppgifter till en politiker om de ville komma i kontakt.

De resterande tre frågorna i frågeformuläret är så kallade frisvarsalternativ med frågorna *Vad skulle kunna förbättra medborgardialogen tror du?* *Vad skulle kunna göra det enklare att få kontakt med stadens politiker?* och *Är det något du vill tillägga?* Där varierar svarsfrekvensen men ur svaren går det att urskilja några tematiska områden under vilka det finns delar som behöver utvecklas.

- Information
- Synlighet och tillgänglighet
- Delaktighet och inflytande
- Kontaktvägar och förenklad kommunikation
- Allmänt missnöje, politikerförakt och sådant som rör saker kommunpolitiker inte har rådighet över
- Allmän nöjdhet²

Medborgardialog i andra storstäder

Människors möjlighet till inflytande och delaktighet i det lokala samhällets utveckling har blivit en allt viktigare fråga för kommuner, landsting och regioner, dels för att skapa tillit till det demokratiska systemet och dels för att utveckla ett hållbart samhälle. På vilket sätt medborgardialogen sker varierar. I slutrapporten redovisas några exempel på verktyg och kanaler som används i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Köpenhamn. Malmö stad kan med fördel låta sig inspireras av vissa exempel i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Stadskontorets bedömning

Under utredningens gång har synpunkter från kommunfullmäktigeledamöter inklusive ersättare, stadens nämnder, nämndsekreterare och ett urval Malmöbor samlats in. Det sammantagna underlaget visar på olika utvecklingsområden relaterat till de tre verktygen. Bedömningen är att Malmöborna har ett behov av information om syftet och möjligheter till medborgardialog.

Den främsta målsättningen med medborgardialogen enligt kommunfullmäktigeledamöterna

² En sammanfattning av svaren på respektive fråga finns i slutrapporten. En sammanställning av hela enkäten återfinns som bilaga till ärendet.

inklusive ersättare är att ta tillvara engagemang, goda idéer och konkreta förslag hos medborgarna. En medborgare har idag möjlighet att väcka opinion för sitt förslag genom att lämna ett enskilt medborgarförslag eller Malmöinitiativ. Bedömningen är att av alla inlämnade förslag kommer de allra flesta via Malmöinitiativet.

Vid genomgång av synpunkterna från remissinstanser och nämndsekreterare framkommer följande synpunkter:

- Att ha två likvärdiga verktyg med samma syfte skapar otydlighet och bör förändras.
- Att lämna förslag och idéer bör vara öppet för alla som vistas i eller har anknytning till staden oavsett ålder. Undantaget är företag som liksom tidigare inte bör ha möjlighet att lämna förslag.
- Det behövs en ökad tydlighet vad gäller att lämna förslag.
- Det är önskvärt med en väg in, samordning och förbättring av verktygen.
- Medborgarförslag i Malmö stads mening kan förväxlas med medborgarförslag enligt kommunallagens mening.³
- Det behövs en gemensam hantering av medborgarförslag och Malmöinitiativet.

Sedan omorganisationerna den 1 juli 2013 och 1 maj 2017 är bedömningen att själva grundtanken med medborgarförslag försvunnit, det vill säga att kunna lämna förslag till ”sina” politiker i de tidigare stadsdelsnämnderna och stadsområdena. Svaren från enkäten till Malmöborna visar ett behov av lättillgängliga, främst digitala, lösningar för att lämna in förslag och idéer. Den sammantagna bedömningen är att Malmöinitiativet är det verktyg för inlämning av förslag och idéer som bör behållas.

En central samordning och fördelning av förslag och idéer som kommer in via *Malmöinitiativet* ger en överblick av vad som är viktiga frågor för Malmöborna men bedöms också underlätta en gemensam hantering. I enkätsvaren från Malmöborna uttrycks ett behov av tydlig information om vad medborgardialog innebär samt en ökad transparens av processen från idé till beslut. Efter att ha tagit del av Malmöbornas synpunkter och tittat på hur exempelvis Köpenhamns förtroendemannaregister ser ut är bedömningen att det finns behov av att göra förändringar i förtroendemannaregistret så att det innehåller namn, partitillhörighet, bild och ansvarsområde både lättillgängligt och sökbart för att Malmöborna enklare ska kunna komma i kontakt med stadens politiker.

Kommunfullmäktiges ledamöter inklusive ersättare samt remissinstanserna har i underlaget uttryckt att de upplever ett otydligt syfte med *Malmöpanelen* samt att själva frågeställandet behöver utvecklas. De lyfter även utvecklingsområden som har att göra med representativiteten i panelen samt att enkelt kunna anmäla och avanmäla sig. Bedömningen är att detta behöver ses över.

Kommunfullmäktigeledamöterna inklusive ersättare, remissinstanserna och Malmöborna är överens om att det finns en del att önska vad gäller utveckling av såväl digitala som analoga lösningar för medborgarförslag och Malmöinitiativet med syfte att tillgängliggöra för fler. Bedömningen är att det under utredningen framkommit många konkreta och bra förslag att arbeta vidare med.

³ Enligt 5 kap 23 § kommunallagen (1991:900) kan ärenden i kommunfullmäktige väckas av den som är folkbokförd i kommunen eller i en kommun inom landstinget, om fullmäktige har beslutat det (medborgarförslag). I Malmö stad har det inte fattats beslut om att införa medborgarförslag enligt denna bestämmelse.

Malmöborna uttrycker också ett behov av att få reda på vad deras förslag och idéer leder till samt vad resultatet från Malmöpanelen används till. Då Malmöinitiativen även fortsättningsvis föreslås behandlas i berörd nämnd är bedömningen att det även kan vara idé att lyfta frågan som ett informationsärende till kommunstyrelsen. På så vis kan medborgardialogen ytterligare stärkas och synliggöras.

Stadskontorets förslag

Sammantaget visar översynen några områden som särskilt bör beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Det handlar om behovet av ett eller två verktyg för inlämning av förslag och idéer, tillgänglighet och kommunikation, central hantering och gemensamma principer då förslag och idéer berör flera nämnder samt en utveckling av den praktiska hanteringen av Malmöpanelen. Mot bakgrund av detta föreslås följande åtgärder:

- Verktöget medborgarförslag med tillhörande principer avskaffas senast 28 februari 2020.
- Central samordning och fördelning av förslag och idéer som kommer in via *Malmöinitiativet*.
- Framtagande av gemensamma principer för staden vad gäller handläggning, kommunikation och samordning då flera nämnder är berörda av ett förslag eller idé som inkommit via *Malmöinitiativet*.⁴
- Utveckla information till och kommunikation med Malmöborna om medborgardialog generellt samt de tillhörande verktygen *Malmöinitiativet* och *Malmöpanelen*.
- Utveckla den praktiska hanteringen av *Malmöpanelen* med syfte att förbättra kommunikationen med förtroendevalda, paneldeltagare och det oberoende undersökningsföretaget men också att se över panelen vad beträffar antal deltagare, representativitet samt anmälan och avanmälan till panelen.
- Utveckla digitala och analoga lösningar för *Malmöinitiativet* och *Malmöpanelen* med syfte att tillgängliggöra för fler.

I dagsläget görs ingen sammanställning av inkomna medborgarförslag och Malmöinitiativ och vad de leder till. För att ytterligare stärka och utveckla medborgardialogen samt få en överblick av medborgardialogen i stort föreslås en årlig rapportering av

- antal förslag och idéer via *Malmöinitiativet* med kort redogörelse av innehåll samt beslut avseende de förslag och idéer som behandlats i nämnd,
- resultat från *Malmöpanelen* med starkt fokus på att synliggöra det som engagerar Malmöborna,
- utvecklingsarbetet i det föreslagna förvaltningsöverskridande nätverket för utveckling av stadens medborgardialog⁵ samt en sammanfattande diskussion med eventuella förslag på fortsatt utveckling.

⁴ STK kommunikationsavdelning tillsammans med det föreslagna förvaltningsöverskridande nätverket i ärende STK-2018-90 Uppdrag budget 2018 – Ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar.

⁵ STK-2018-90 Uppdrag budget 2018 – Ta fram modeller för en samordnad medborgardialog i frågor som berör flera förvaltningar

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare